

F O A I A

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 17.

MERCURIU, 29. APRILE

1853.

ERASI OBSERVARI ORTOGRAFICE.

(Finea.)

In Ortografi'a nostra cu litere se vede a fi p'na astadi un' mare chaos, ce nu din alta, decatu din aceea cauza se intempla, c'ă n'avem veruna societate literaria din cativa barbat' literat' statat'ore, cari' potendu-se aduna s'ar svatui in mai multe privint'e literarie, si mai anteu asupra asied'iar'ei unei grammatice, si ortografie' mai sanet'ose, mai amesurate fire' limbei romanesc'i. Chaosul' si nelimpedi'ela aceasta in privint'a scrient'ei se areta din diversele moduri, ce propun':

1) Sedillisti' cu semnele lat. nesun. ç, ð, ş, ț si nu scim de ce nu si la lit. g si qu, cand si aceste cu totu' dreptulu' ar pofti acatiatur', ba le e si cam gre' ved'end'u pe acele asia frumos ornate; fiindc'ă si pentru ele totu' acele casuri de subtietate sta'u, ce stau si pentru cele; s'eu d'ora se tem'u sedillisti' c'ă lui g si qu nu se pot'u bine applica sedillele avend' si asia trassurile lor in d'ios ca codi trasse? — Rediculosu' este a ved'e la: ç, ð, ş, ț si codi si si pe urmatorulu' i ce conditioneadi'a subtietate lor, precum in: saçi, blandi, ursi, frați; sugaçu, prandiu, lucređiu, moşiu, maşiu. — Nelips'a intrebuint'arei acestor sedille din destulu' s'a'u aretat'u in F'oi'a Nr. 6, pag. 42, si Nr. 7, pag. 49 a. c. de unde se vede c'ă la lit. nesun. n'am av'e nici o lipsa de semne; ci numai la: â, ê, î, cand a'u sonu' gutt. ori' nasale, care semne in tipu' de umbrel'u se punu' deasupra lor, aflandu-se aceste litere asia insemnate si la latin' â, ear la franc' si celelalte adeca: ê, î, ô, û. — Cu semnele aceste — unde nu putem incung'ura a nu le pune — pré bine ne ajutoram ortografi'a cu litere.

2) Sunt i doue punctisti' crisiani', si ypsilonisti' bucovinani', amendoue partidele

cam in contra fire' romanesc'i — luand'u in assemenare si alte limb'i europene vie (d'ora si m'orte) — aceea otarind'u ca: di, ti se se respunda subtire precum in: dic'u, imblandim'u, infratim'u s. a. unde pe di ti d'ora t'ote natiunile le respund grossu'. Cata invelu'ela si greutate pentru viitorime de a put'e invet'ia limba latina si altele dedat' in limba romana in asemenea vorbe cu subtietatea acestor respunderi, neavend' acel i alt ceva semnu' distins pentru de a put'e pricepe ca precedaneele d, t, se respund subtire. — Siodu' lucru a respunde pe di ti subtire, lucru intorsu', haina pe dos imbracata, ore nu e mai fireasca respunderea la: di, ti ca la t'ota lumea di, ti, eara nu zi, ði, ori' ză, ðă. Fia di, ti cum se afla si la alte limb'i, adeca cu respundere grossa, si unde a'u a se respunde subtire, fia altcum potrivite, se dicem deaca le place i s'eu y, fia nu ne passa: di, ti s'eu dy, ty subtire (ori' di, ti, si) c'aci di, ti a se respunde ză, ðă in veci va remane in cetire respundere nefireasca, sucita scrissu' di, ti*) si respuns subtire. Cata invelu'ela. Dar la ce bulbucosulu' i cirilicu', la ce t'andurosulu' si grecesculu' y cu picidoreci' (nadragi') sei cei fundosi, candu' romanii nu portu' cidoreci' cu fundulu' p'na la genunchi. — Nu near passa deaca numai in doue trei vorbe ar veni inainte; dar cate vorbe si intemplari' sunt, unde bulbucosulu' i si fundosulu' y ne'ncung'urat'u de dupa aceste principii trebuie se vina inainte; acum se luam seam'a numai in aceste intemplari': osend'i, osend'im, osend'it'i,

*) Destulu' avem noia sci despre: a, e, i, cand nu sunt insemnate si totusi nu se respund curatu'; aceste inca s'ar vede altcum scrise, si altcum respunse; deci se ne lassam de a scrie si respunde pe di, ti subtire, ci di, ti se remana pentru respunderea grossa.

Imp.

séu osend y, osend ym, osend yti, propti, proptim, proptiti, séu propty, proptym, proptyti, candila, candyla, mititičü, mitytyčü s. a. apoi colo mai sus cu: di, ti (zк, пк) imbuddi, imbuddim, infrati, infratiti. De ce nu osendi, osendim, propti, proptim s. a. nu este aceasta haïna pe dos luata? deci e mai cu cale di, ti (din preuna cu si, si) se se raspunda grossü; ear candü viu a se raspunde ca son subtire, numai atunci se recedam dela i curatü, si pentru aceea atunci se insemnam pe i cum ne place, (bine e a lua si i) mai potrivit e a se insemna cu semnulü indoitu (i concavitatea in dios) care i este totü acela cu i (concavitatea in sus) corb'a cu goletatea sa in sus, si corb'a séu umbrelulü in dios deasupra capulü literei i.

Maide parte aceste doue partide iéu inca: ci, gi, cy, gy respondiendu-le grossü, (ear si, sy respondiendu-le subtire) din aceea cauza, cá nu le place a pune intre c, i, g, i unü h (adeca chi, ghi). — Acum se punem intrebarea, cá de dupa aceste principii cum s'ar scrie fara articulü in amendoi numeriü ochiu si ochi, unghiu si unghi (scurtü respondiend pe i) nu cumva dóra oc iu, oc i, ocyu, ocy, ungiu, ungi, ungyu, ungy? Aici ori care póte vedé ce mare distingere este intru raspundere intre aceste si ochiu (sing.) ochi (mult.) — Se luam numai pe romanii din Ungari'a si Banatü, cariü si asia unele sonuri grosse dela c, d, g, n, t nici cand le raspund ca transilvanianii si romanii din Principate, adeca limpede, ci de dupa ungoria dedati le raspundü oty, venyira, ostyile, gye, ungye, gyezset, gyngye, ungyie, nye dóre, se tyeme s. a. in locü de: ochiu, ochi, de unde venira ostile, ghiacia, degetü, ghinde, u.ghia, ne dóre, se teme, asia dupa cum se areta cá se vorbesce aici de comune — audi ici colea cetindu-se si evangeli'a, ne putendu-ii desvetia dela aceasta limbei romanesci nepotrivita raspundere. Póte cá ypsilonstii asia se fia de nepassatorü ca se nu voiasca a indrepta o multime de romanü in raspunderea si scrientia sa dedati dupa ungoria, ci inca mai tare a ii funda in aceea? — Pentru Bucovin'a póte fi bunü y, dar multimea nu-lü póte primi; o parte mica n'are dreptü de a otari in privintia asiediarei unei ortografii cu litere la care s'ar cere consvatuirea si a altor romanü literati din alte parti. — Cu i si y *)

numai ne am spori literele in ABCDarii si aceea fara indestulata lipsa. — Ypsilonstii au propus inca si aceea, ca in locü de binecunoscut'a simpl'a prepusetiune, precum si in compusetiuni cu in se se scrie: en, prin ce predeparte ne am arunca dela fratietatea vorbelor asemenea de a limbei latine, ori si cum, dar mai frumos e dintr'odata cu o privire a vedé scrissü: in dicu, incepü, in chinü, in chidü, in credü, in cuü, in nodü, in sirü, in cuibü, in imicu, in spectore, in structiune s. a. decatü: en dicü, en cepü, en imicu s. a. Se ne dedam numai a raspunde pe i din in cu sonü nasale, precum trebuie se-lü raspundemü, si asia nu vom avé lipsa de alte apucaturü, caci si pe e din en totusi pentru aceea cu sonü nasale suntem constrinsi a-lü raspunde, apoi ce am cesti-gatü cu elü?

3) Sunt i circumflessisti adeca la i cu semnü indoitu, respondiendü unii numai pe di cu sonü subtire, ear pe ti cu sonü grossü, candü di, ti asemenea se tienü de mana; intemparile, ce stau pentru subtietaea lui d inainte de i, stau si pentru t inainte de i. Cata confusiune a nu lasa pe di, ti se passiasca asemenea passi!

4) Mai este una partida, inse dóra nu prea mare, care si-au luatü acestü principiu: „cate sonuri in limb'a romana, atatea se fia si litere“; aceasta partida de una parte au datü man'a cu sedillistii, de alta parte voiescü ca sonulü gutturale se se scrie cu cutare lit. sunatore, fia aceea latina, fia — deaca latina nu se potriveste — imprumutata dóra din luna, ori din sóre, séu remana ciriliculü ъ; ear pentru sonulü nasale fia earasi imprumutata ceva litera dóra si dela chinezii: séu remana ingon-fatulü si falosulü ж. Cu asia felü de scrientia s'ar cutedia dumnealor a essi in faci'a lumii, si dóra ar si dice cá scriu cu litere stramosiesci! Dumnealor ar voi ca romanulü aceea insusire se aiba dela Ddieu, si dóra numai romanulü, asupra altor natiuni si ómeni, ca si privitü de semtirea vederii passindü pe strate (ulitie, aleitie) asia se umble fara impedecare, precum au umblatü candü vedü cu ochii séu ca baiatulü cum numai intra in

si noi a-lü primi; caci in limba rom. ar trebui se vina prea dessü in scriere, ce dieu nu da nici o facia frumoasa precum scissorii asia nici tipariului. — Germanii inca l'au parassitu, si astadi scriu numai cu i. Imp.

*) Pentru doue trei vorbe, ce se alla scrise u y in limba latine, nu trebuie se ne induplicam

caşa calciunariului — voidnă a inveti'a aceasta maiestria — fara nici o impedecare si preculegere de cunoscientie, de locă se scie cöse calciuni. Cu alte cuvinte, fara pică de cunoscientia grammaticeale se scie totă insulă scrié cum numai si-au agnosită cunoscientia despre cetire si scie forma literele, adeca romanii se fia dintr'odata binescrietori, fara de a cugeta la ce vreă, si cum trebuie a scrie, cand alte natii numai treptată passiescă. Aceasta partida dice că sonulă gutt. **z** se se scrie cu **á**, ear **z** cu **i**. Bine că aceasta sta pentru unele vorbe, dar nu sta pentru tóte, in care sonulă **z** si **z** trebuie scriessă si cu **é**; cá-că ar trebui se avem privintia si la in ce tipă derivatiunea vorbelor, unei din alt'a. Scientia derivatiunei si deducerei vorbelor trebuie luata in socotintia, prin care fratieta si sororitatea vorbelor in limb'a romana si acestei catra limb'a latina, si italiana se arata. Numai in asia tipă se póte perfectiona limb'a romaneasca, alteum vom remané numai unde am fostă, deaca p. e. din verb. rog, a ruga, va scrié cineva rugând, din macin, a macina: macinând in locă de: rugând, macinând; pentru că gerundiul se formeadi delat infinitivulă respectivulă verbă ca anteia radecina collaterale s. a. Cautandă numai la sonulă **z** de dupa principiile acestei partide s'ar scrié: **v á** duvă, **p á** catosă, **r á** ū in locă de: **v é** duvă, **p é** catosă, **r é** ū, asia vor scrié: **m á** na, **v í** na in locă de: **m á** na, **v é** na; asia scriu; **ca s** ut, **ve s** ut, eă cute să, desi delat cadă, vedă e: **ca d** iută, **ve d** iută, apoi delat cute să scrié vor a 2. persóna sfng. cute să (cu **s** inainte de **i**)? in locă ca delat: eă cute dă se fia tu cute dă*). — Tóte aceste ce sunt pucinetati; cá-că faurulă din cuă de feră póte se faureasca si cuă de arama! — Decată se ne luam de dupa assemenea capete, mă bine se remanemă pe lenga slove; deaca nu voim a da limbei direptiunea perfectibilitatei, ce **i** se cuvine, fara schimosituri. — Greutatea ce se vede a sci scrié unde trebuie á unde é, si unde **i**, nu e asia mare deaca vom socoti, cu cata greutate invetiarem a scrie cu umflatulă , cu circuitulă **z**, si cu alte mă multe slove, socóte cineva, cá dóra fara dedare, si fara invetiare le am putută sci aceste?

*) De aici se vede că n'ar trebui assemenea verbe scrise cu **z**, nici cu **s**, ci cu **d**, care inainte de **i** se raspunde subtire.

Imp.

5) Sunt cei ce nici pună sedille literelor: **c**, **d**, **s**, **t**, nici dupa aceste urmatoriului **i** dáu semnele (**i** **i**) cand acele nesunatori s'ă stramuta sonorile. Bine că acestă modru ală scientiei este celă mă netedă, dar nu scim unde vom reessi cu elă; cáci dumnealor vor póti ca assemenea scrieri se fia cetite si de altii; apoi fiend cá nu totă potă delocă sci intru cetire: unde pe cele se le ceteasca grossă, si unde subtire; pentru aceea vin si in inveliala. Gustulă spre cetire se cestiga in ómeni, deaca acestia potă usior ceti, ear nu farmandu-să capulă, cá óre cum vor raspunde de: **c**, **d**, **s**, **t** grossă adeca, séu subtire, sciendu-se aceea prea bine, cá nu tóte clopotele aă totă acela si assemenea sonă, se fia tocma acele de una si aceea, materia si marime; mă departe totă acela clopotă in mediu mă grossă are si elă sonă mă grossă si mă tempă, in mediu mă subtire, are si elă sonă mă subtire. Lumin'a prin tóte mediele nu petrunde totă in assemenea tipă; cáci prin unele trece fara frangere, in altele se frange. Asia **d**, **s**, **t** inainte de **i** trebuie se passiesca, mă cu gravitate; cáci **i** cu glontulă pe capă inca passiesce, pentru de a nu-si perde bilanciulă mă cu gravitate; ear candă **i** íea córb'a pe capă (facendu-se **i**) séu o întórce in tipă de umbrelă (**i**) e mă usiora; asia si **d**, **t** trebuie se se accommodedie sarcinei ce pórtat mergetorulă inainte. — Vreă dóra dumnealor a aduce aceste litere numai la ună felă de sonă? Multă va trece péna atunci, séu dóra nici cand se va intempla aceea, deaca nu vom voi a delatura si sonorile subtiri din limb'a poporului séu lassa dumnealor liberei vointi cetitorului se-si aleaga, unde **i** place a le raspunde grossă, unde **i** place a le raspunde subtire, ce dien nu duce la perfectiune? Semnele date literai: **i**, **i** este dóra mare greutate, prin care se lamuresce tóta subtiletatea aceloră sonoră? dar pe **s** inainte de **i** cum se-lă raspundem in acele impregiurari? cáci in totă loculă a-lă raspunde grossă se vatema audilă, apoi ear a-lă raspunde subtire, inca nu se lovece; deci semnele la: **i**, **i** nici intr'un tipă sunt spre impedecare, ci numai spre lamurirea sonorilor, ce debue se deie de sine precedanele: **c**, **d**, **s**, **t**. — Intrebamă cá de ce cand scriem cu slove — precum se scrie si Gaz. Trans. o parte si Telegrafulă rom. — punem unde se cade córb'a pe capulă lă **i** in tipă de usiuretate a scientiei, si in tipă de observare a regulelor gram.; ear scriend cu litere

umplem cörba de se vede numai ca unü glontü? cândü i totü aceea funcțiune are, si trebue se aiba si ca litera, care aü avut'o ca slova; aü postitü firea limbei semisonitatea lui i aici, totü aceea fire a limbei rom. postesce semisonitatea lui i cand are funcțiunea sa si ca litera, séu dóra scriendü cu litere limba rom. si-aü perdutü sonurile scurte, si i aü devenitü a fi totdeauna deplin responsa? — O actrissa in P— rg imbracata in imbracaminte slaviene canta veruna opera dupa glasulü ei celü firescü, óre totü aceea cantereassa in Austria, inse imbracata in costum romanü, totü in aceea opera si totü in aceea septemana (cáci se punem cá pe drumurile ferecate póte veni de acolo in acestü tempü aici) fara catü mái pucina morbidare intrevenita a gutlegiului, i se va dóra stramuta glasulü? séu deaca am pune aceea regula: ca i in finea vorbelor suna scurtü, vom incungiura dóra tóte greutatea aici adussa inainte? asemenea regula ar fi fórté neperfecta; pentru ca pe i in finea vorbelor trebue se-lü respundem in neumerate locuri si cu son deplin. A face reguli imperfecte si a le vinde in locü de perfecte aduce numai confusiune cetitorilor; deci dara n'ar trebui se urgisim asia cumplitü felüurimile literei: i, i.

Scopulü impartesirilor acestor ortografice cara nu e altulü, decatü aretarea unora si altora apucaturü si incercari, ce se vedü a nu poté servi spre deslucirea ortografiei romane; si de a da indemnü literatilor a se impreuna — in privintia scrientiei — la ceva mái statornicü, sciendu-se pentru aceea prea bine, cá precum alte natüni — desi fórté departe inaintate in literatur'a sa, precum sunt d. e. Germanii s. a. — totü inca nu staü pe locü, cu atata mái pucín potü romanii remané pe locü, croindu-si atare díreptiune; cáci copaciulü nu se obora cu o lovitura, dar o întielegere e de lipsa se aiba si romanii in modrulü scrientiei, ce doresce impartesitorilü

Dr. A. S.

ANA SI ARAPUL.

I.

Ei! acel arap
Negru si buzat
Si cu solzi pe cap,
Ciupit de versat,
Unde'l vedi umbland,
Nu mai poti ridiend.

Siese galioane
La Braila sus
Marfa de cocoane
Pentru milioane
Turcii au adus.

Ana juna floare
De la Filipei
Vine rizetoare
Ca o serbatoare
La Braila 'n schei.

Iar acel arap
Negru si buzat
Si cu solzi pe cap
Ciupit de versat,
Cu mustatia roasa,
Zise: ce frumoasa!

II.

Noaptea peste valuri
Se lasa din sbor;
Tristele cavaluri
Rasuna pe maluri
Cantece de dor.

Ana tinerica
Ne'ncetat plangea,
Si intr'o lustricica
Dulcea frumusea
Dunarea trecea.

„Ana, Anisoara,
„Crinisor plapand,
„Pasere ce sboara
„Si subt arapioara
„Pune capul bland,

„Rumena fetitia
„Ca un trandafir,
„Cu mica guritia,
„Cu lunga cositia,
„Cositia de fir;

„O! vino cu mine
„Sultana sa'mi fii:
„Am seraiuri pline
„D'aur si rubine;
„Roabe patru mii!“

Ana nu'i respunse;
Inse se 'nchina;
Luna 'n nori s' ascunse;
Ceva se cufundia;
Unda bolbora.

Iar acel arap
Negru si buzat,
Si cu solzi pe cap,
Ciupit de versat,
Dise: ce pacat!

НЕОЛОГИСМЪ ЛЪ КОРЕСПОНДИНТЕ ЛЪ ТЕЛЕ- ГРАФЪ ЛЪ РОМАНЪ.

(Капълъ.)

Дитреавъ Длъ крїос: де че нъ зїк неоло-
гїстї доптор дн лок де дофтор, шї редаптор дн
лок де редактор? неологїстї респонд къ зїк; шї
дакъ нъ зїк тотдеазна днаїнтеа опонендїлор, а-
чїста о маї фак нъмаї дїн борекаре економї шї
кондесчїндїнцъ кътръ неофїдїї начїзналї: кам аша
кѣм фак мїсїснарїї къ чеї диторшї де кърнд ла
кредїнцъ, къ нъ ле пот агава деодатъ тодї ідолїї,
фїїнд днкъ деверї дн кредїнцъ: дитр'ачест тїп
снпг кострїншї шї мїсїснарїї начїзналї — неоло-
гїстїї — а маї крѣца днкъ зрїкїле зпорѣ неофїдїї
начїзналї, карїї маї адезнезї ера рѣтъчїдїї нїптре
сървї шї зїгърї, шї дитр'атѣта се дївездасеръ къ
Doctor Uram, Director Uram, къ вечернїе, слъжкѣ,
возглашенїе шї къ стѣпнѣе мїазеште не ровѣла
теѣ, дн кѣт кредеа снпте шї кѣвїнтеле ка локѣла
знде се кѣпта, шї шї дїнеа пѣкат а ле скїтѣва къ
алтеле ромѣнештї; не знїї ка ачештїа де кърнд
диторшї ла кредїнда начїзнале, фрадї аї пострї
неофїдїї, снптемѣ detopї аї крѣца пѣнъ се вор маї
дїтърї дн кредїнцъ, апої вом пѣтеа фї шї маї
рїгорошї. Акѣм днсъ ам вреа сѣ штїм шї пої,
дакъ есте вїне а дитрева; де че нъ зїче Длъї
Дректър шї І фтїлог, кѣм ам азїт пої зїкѣнд
не аколо прїп пѣрдїле ачеле пѣнъ шї дела попор-
рѣла маї де жос кѣмѣ-лѣ пѣнеште. —

Маї днколо зїче Кореспондїнтеле Телеграфълѣї
кѣ ар фї маї не ромѣнїе кѣалїтате шї калї-
тате декѣт каретате; пої днсъ нїчї де кѣм
нъ не пѣтем прїчене, орї кѣт не ам вѣгѣт капѣла,
кѣм поѣте сѣ фїе маї ромѣнск кѣвѣнтѣла, каре пѣ-
маї се фїнеште ромѣнеште, декѣт каре се шї дн-
чене шї терѣе пѣнъ дн капет тот ромѣнеште.
Пѣте кѣ аста нїчї — нъ о прїчене, чї акѣм а анѣ-
кат а зїче кѣалїтате, шї омѣла маї лесне грешнпте
декѣт се дндрѣнтѣ; дїн кѣнтрѣ нѣзе неологїстїлор
нъ нї се паре нїмїка маї зшор шї маї фїреск де-
кѣт а трече дела каре ла каретате, ачї нъмаї
окї снѣтшї се маї черѣ не лѣнѣг жѣдекатъ сѣ-
пѣтѣсѣ, аша кѣт шї не сѣрдомѣт днкъ маї пре
зшорѣ лѣ вѣї дѣче ка се фортезе каретате дїн
каре, каре-лѣ авем, декѣт кѣалїтате дїн кѣале
каре нъ-лѣ авем нїкѣрїї дн лїмѣва нѣстрѣ. Аша е
шї кѣ екаретатеа кѣ знїї о скїтосеск дѣнѣ
moda de Parїs, шї зїк егалїтате, алдїї екалї-
тате, алдїї екѣалїтате, маї адѣнѣнѣї зїчеа

equalitas (їѣ), нъмаї зѣвалїанцъ н'а маї зїе нї-
мене пѣн' акѣм ка сѣ фїе копѣзїсїнеа деплїн. Де
че се фѣреште аша таре чїнева де каретатеа
шї екаретатеа нѣстрѣ, дѣрѣ пентрѣкѣ снпг мо-
дерне кам дѣнѣ неологїсмѣ? ашїа есте, ма снпг
маї начїзналї декѣт кѣалїтатеа шї екѣалїтатеа Длъї;
нъ штїе кѣ шї днсъшї начїзналїтатеа нѣстрѣ днкъ
есте модернѣ, шї Телеграфълѣ roman есте днѣнѣнѣ
пѣскѣт ал начїзналїтѣдїї модерне дн фамїліа жѣр-
налістїчеї постре.

Термїнечїсїнеа вїле зїче Коресп. Телегр. Р.
маї днколо, пѣн' акѣм фѣ адоптаѣ шї дитре-
внпдатъ де тодї пѣнѣ шї де попорѣла маї де
жос; *) респондем: кѣ пѣї опреште нїмене а о
зса шї де ачї днаїнте, дака маї воеште чїнева а
зса формѣ стрїнѣ декѣт ромѣнскѣ; сѣ не ерте
днсъ Н. Телеграфълѣї кѣ пої нъ штїм сѣ фї дитрат
термїнечїсїнеа аста дн вїле пѣнѣ шї ла попорѣла
маї де жос кѣмѣла пѣнеште: ма сѣ фїе шї дн-
трат, ѣстѣ зсѣ де ерї де алаатъ ерї шї парїкѣларе
нъ поѣте сѣ скѣтѣ дїн дрептѣла сѣѣ чел пентрїна-
вер о формѣ ромѣнскѣ векїї ка Тевереа шї Мон-
ченїсіо. Провокѣм не Дса — ашї верїфїка тер-
мѣнѣчїсїнеа тѣкар кѣ зн есемпѣл дїн тѣте кѣрдїле
ромѣнештїї кѣте с'аѣ скрїс вер с'аѣ зїпѣрїт пѣнѣ
ла 1700, шї-лѣ провокѣм кѣ днкредїнцаре, кѣ
штїм кѣ нъ ва афла нїчї знѣл, дїн кѣнтрѣ неоло-
гїстїї аѣ формѣ векїї пентрѣ термѣнѣчїсїнеа дн
вер, де знде апої зшор пот тѣрна шї алте кѣ-
вїнте нѣзе дн форма векїї, шї кѣ тот дрептѣл,
фїїндѣкѣ се афлѣ шї дн челелалте лїмѣве romanїче.
дн спечїе дн Італїа, аколо де знде аѣ венїт пѣ-
рїндїї пострї, нъ се зїче нъмаї godevole шї ріасе-
vole чї се зїче шї godever шї ріасever: іакѣ дар
кѣ шї ромѣнїї дїн Італїа днкъ-сѣ неологїстїї;
семѣѣ кѣ ачѣстѣ термѣнѣчїсїне неологїстїкѣ нъ е
нъмаї о кѣшнѣнѣтѣрѣ а лїтератїлор пострї, пре-
кѣм провѣнцъ Дса in ultima sa analisi, чї е маї
векїї декѣт вїле а граматїлор дїн Рома, каре
нїчї лѣї Чїчероне нѣї преа пѣлѣчеа: нъ штїм кѣм
а дитрат аша таре дн грацїа нѣлтора.

А тїнѣеї нъ і фачем коментарїѣ, фїїндѣкѣ нъ
мерїтѣ атенчїсїнеа нѣстрѣ, фѣрѣ дѣрѣ дн кѣт

*) Ної ам зїче дѣнѣ неологїсмѣ „пѣнѣ шї дн мїжѣкѣла сѣѣ
їнїма попорѣлїї“, пентрѣкѣ нъ нї се vede кѣвнпчос а нѣмї де
жос попорѣла, каре не дїнѣ лїмѣва де мїї де анї прїп атѣте
скїтѣрїї де тѣмнѣрїї; кѣсте-шї шї Длъї алѣ ворѣл маї депнѣ
де ачест попор опоравер; штїм кѣ власеле челе днапте пѣнѣ
акѣм аѣ знѣрїт шї аѣ сѣрѣл.

аратъ въ де ши грешоште Длаѣ дн млате ши пе
'нтретла днкоптра нрнчипиала, 'лѣ рекзиоште чеа
пздиа кз зн есемла дн ескврсинеа са. Тречем
ла девзе, девзи, девзит ш. а. ши ле респн-
дем дедмировъ кз Корес., дар' нз дин мотивеле
че ле адвче Длаѣ дн врѣтина са фъръ де ниѣ о
легътъръ, чи ле респндем пентрѣкъ нз-сѣ фортате
дзпъ аналоѣе ромънѣскъ; нѣже ни се паре — si
volet usus et corresp. telegraficus — кз ест веръ
комнзе але кървѣ зрме нзмаѣ дн дѣториѣ ши
дѣториѣ ни аѣ маѣ рѣмас, ва фѣ: деве, деве, деве,
нз девзе; девем нз девзим; девят, девят, девят нз
девят, ши аша маѣ днколо, ши кз тот дрептѣл
пентрѣкъ аша чере „Simplicium“; апоѣ аѣ ана-
лоѣа нѣстръ се днтреште кз аналоѣа италианъ.
Алтмнтре, кзм аѣ съ фѣе скитъате пзсечивнѣе
ачествѣ верв дн тоте модърѣе ши тжмнзреле саме,
деспре ачѣста аштенгът ши жѣдеката граматичѣ-
лор, каре поѣ ештѣ спре неолоѣистѣ апликаѣ тѣ-
нерѣ скриѣторѣ ши нескриѣторѣ о номъ респнѣта ши
де аѣ днапште, ши о номъ зрма, дар' нз орѣеште,
чи не кзт о номъ аола знндзсе кз днсширѣе
лѣмвѣ нѣстрѣ.

Ши кз ачестеа поѣ фѣнѣрѣт конверсѣдизнеа де
азѣ, пентрѣ каре млатѣ-ѣ сънтет овлегаѣ Д. Кор.
алѣ Телеграфълѣ кз ни а дат окасивне а чергѣта
ши а аола, кз нз тот неолоѣистѣл е перѣкълос, чи
нзмаѣ чел че фаче съ зѣчет конгратт ши контракт
дн лок де конгратт ши алтеле асеминеа; авърѣт
окасивне а ведеа ши ача кз Длаѣ зна зѣче, алта
фаче, кз ворѣеште де вешминте пѣзѣзналѣ, ши пе-
течеште лѣмва кз петече стрѣине, апоѣ сѣвршеште,
сѣвжршеште, овѣчнвеште, днкъ не ши пѣзѣшеште
„quod paucis acquirere possumus vocabula“; ма де
алтѣ парте се аратъ ѣаръ денерос кз нз се дн
ѣентъ а критѣка матерѣеле скрѣсе дзпъ неолоѣистѣ,
неолоѣистѣѣ днсъ нз се тем де критѣка нѣтърѣѣ, чи
днкъ о дореск, кз неолоѣистѣѣ пентрѣ ачѣеа скрѣѣ
ка пѣвлѣкѣл съ легъ ши съ алѣгъ че е вѣн дн че
е рѣъ: легъ ле ши алѣѣ, ши ле критѣче кзт ва
вреа, кз зѣѣ акзм ѣ ши тжмнзла ка съ маѣ легъ
одатъ ши ромънѣште кз зогвреште, лѣтѣнѣште ши
сѣвршеште аѣ месѣ дѣсгѣлѣ пѣнъ естѣмнѣ.

Сънтъ е ворѣа Коресн. Телеграфълѣ ка съ
нз днтортокът, ма съ черче нзмаѣ ши Кор. Тете-
графълѣ маѣ десѣнтересат, ши ва аола кз ши дн-
тре фаврѣкателе саме днкъ сънт ши маѣ вѣне, ши
маѣ рѣле кзм зѣче коло проверѣѣ: „sunt bona
mixta malis“; дзпъ кзм есте ши фѣрма фаврѣкато-
рѣлор: кз тѣте ачестеа днсъ лѣвдѣт зелѣл Кор.

Телеграфълѣ де а мѣстра ерорѣе лѣмвѣстѣче, нзмаѣ
ароганда ѣо репрѣвѣт кз каре се днѣнтъ асѣпра
лѣтератѣлор, ши дн спѣдѣе асѣпра скрѣѣторѣлор тѣ-
нерѣ, де че се адопера а спѣла лѣмва де тѣна сѣвр-
вѣскъ, де че нз фак ка Кор. Телеграфълѣ? ма де
че нѣ венѣт Кор. Телеграфълѣ маѣ де млат дн
настрѣе постре лѣтерарѣе ка съ не днведе а скрѣѣ
дзпъ мѣна са аша кзм ѣ плаче; ши дакъ воентѣ
ка съ фѣм ромънѣ деплѣнѣ дн скрѣѣрѣе нѣстрѣ, де
че не днвацъ ка съ респнѣтм кѣвѣнтеле нзмаѣ пе
жѣмътате ромънѣште, не жѣмътате латѣнѣште
фрѣнчѣште ш. а.; поѣ днсъ дн респнѣт кѣтръ нѣ-
жѣмеа чеа венерандъ а лѣмвѣ нѣстрѣ, маѣ воентѣ
не цѣнеа де фортеле скрѣсе не ачест монзмент
вѣнторѣос, де кзт де есемлаѣ Кор. Телеграфълѣ.
Дн зрѣт фѣндѣкъ Кор. Телеграфълѣ дзпъ манѣрѣе
саме де не аколо се дндрѣнтѣзъ кѣтръ зрѣнѣе
неолоѣистѣлор, поѣ дзпъ фортеле нѣстрѣ чеае кз-
рат наѣзналѣ не дндрѣнтъ кѣтръ иѣма Коресн.
Телеграфълѣ роман, ши таре ам дорѣ ка съ адоп-
тезе тѣте фортеле наѣзналѣ, нз нзмаѣ знеле, пентрѣ
ка съ фѣе роман деплѣн, нз нзмаѣ не жѣмътате,
фѣнд кз алтмнтре ѣ перѣкъл, кз, прекът а арѣтат
спѣрѣѣнѣа де млате орѣ, чел че есте асѣзѣ нзмаѣ
де жѣмътате Ромън, тжне дзпъ днмѣрѣѣзрѣрѣ се
ва фаче зѣгър, Сѣрѣ днтрѣг ш. а.

Днкъ одатъ съ маѣ дѣфенѣм неолоѣистѣл, ши
съ днкеѣм кз „неолоѣист ва съ зѣкъ а рѣмодѣрна
ворѣва пѣрѣнтѣскъ, ши а форма кѣвѣнѣе нѣже дзпъ
форме веѣкѣ,“ ши дакъ ѣа пѣлкът конверсѣдизнеа нѣ-
стрѣ Кореспондѣнтѣлѣ Телеграфълѣ роман, съ
стрѣѣе днпревнъ кз поѣ: трѣѣаскъ неолоѣистѣл
roman! *)

Маѣ млатѣ спре неолоѣистѣ апликаѣ
тѣнерѣ скриѣторѣ.

БИБЛОГРАФИЕ.

Трактат практик деспре пѣтѣмѣрѣе копѣлор.

Деспре днгрѣжѣреа че се кѣвѣне а лѣ се да де
ла паштереа лор пѣнъ ла пѣвѣртате, деспре дн-
грѣжѣреа кѣвѣнѣт пентрѣ фѣтееле днгрѣкѣте ши
лѣхвѣе ши деспре мѣжлоачеле а фѣрѣ не зрѣмѣшѣ
де атакѣрѣ копѣнтѣгѣционале але пѣрѣнѣлор, комнзе
де Д. докторъл Вѣал де Ража, автор ал кърѣѣѣ
деспре пѣтѣмѣрѣе сѣфѣлѣгѣче ши а зрѣтелор лор,
хѣрѣрг-мажор а гвार्дѣѣе наѣционале де Парѣе, мѣм-
врѣ academiѣе де Лондон ши де Рио-Жанейро, дн

*) Ѣ дн фѣне са лѣсарѣ агаръ де невоѣѣ.

секцията штиинцелор медицинале, прекут ши а маї твълор сочїетъдї днвѣдате, декорат де маї твълте ordіne пшл.

Фолосїндѣсе де лзкрѣріле пропѣшнїторїлор сѣтї ши де а са пропрїе позїдіе ка медїка а ospїталелор де Парїе, петрекѣнд дн кѣрс де маї твълдї анї днтрѣ кѣзтареа копїлор несѣшътошї, ши формат фїнд сѣв дїрекция челор маї ренѣшїдї даскалі, ши днсѣшї професор ла скоала де паштере дн кѣрс де шесѣ анї, медїка ая вїзровлї де вїне-фачере, практика са дн кварталѣя чел маї днпопорат ая капїталїеї, але сале кълъторїї ши реладїї кѣ алдї медїчї, дн деосевїте пѣрдї але лзтеї, асторѣя аѣ пѣтѣт черчета ши аналїза кѣ лзареамїнте, дн деосевїте прївїрї, воалеле каре тратеазѣ.

Астѣ карте, каре се фаче неапѣратѣ дн тоате вївлїотечеле докторїлор, ши але пашелор де фамїліе, есте компѣсѣ дн mod де а фї днделѣсѣ де верчїне, ши фортеазѣ зн том дн 8. кѣ 860 фееде. Предѣя сѣвскрїпцїеї есте де 15 франчї сеаѣ 45 леї, пълтїдї ла прїїшїреа кѣрдѣї. Сѣвскрїереа се поате фаче ла асторѣя, че провїзорнїк локзеште дн Іашї, дн страта Росїанѣ дн фост квартал Д. Галлї де ла 10 оаре, пълп ла атеазѣ-зі.

Нзмерѣя сѣвскрїїторїлор че асторѣя аѣ адзнат ла Парїе, ла Франкфорт ши ла Вїена, асїгѣрѣ ачестѣї звраж зн таре сѣкчес.

Картеа не днтрѣзїет се тїпѣреште дн Парїе ла тїпография Кордїер страта Понсо 22.

Дѣпѣ аста се ва пѣвлїка: Трактат комплет де воалеле де пепт, 2 томѣрї дн 8. фїеште каре том дн кѣте 700 фееде.

БРИКАРИЪЛ *) МОЛДОВЕЇ.

Нз е падіе, орї кѣт де пѣдїн чївїлїзатѣ, каре сѣ пѣ се днгрїжаскѣ де а кѣлеце ши а днсѣшна евенїментеле пѣвлїче але дѣреї ши дрецѣріле Домнїторїлор аѣ але алтор вѣрвадї а еї стрѣлѣчїдї. Дн каре апої се фортеазѣ історїа падіеї. Елїнїї, Романїї, Італїенїї ши Енглезїї аѣ дат дн рашѣя історїеї класїче скрїерї, дѣпѣ каре ши алте падії се моделеазѣ. Дн Хїна, дара чеа маї веке дн чївїлїзадїе, де мїї де анї пълп азї, днкѣ есїстѣ зн трївѣнал де історїе кѣ зн пѣтѣр де амплотѣадї, карїї овсервеазѣ, днсампѣ тоате дрецѣріле пѣвлїче,

ши фѣрѣ але комѣнїка алтѣїа, ле депѣн дн о кѣтїе секретѣ а статѣлїї, дн каре зак пълп ла тѣртеа Домнїторѣлїї, дѣпѣ каре апої се пѣвлїкѣ, фѣрѣ театѣ де а днвїта зрїїа са пептрѣ адезѣрѣя ростїт дн ачеле днсемпѣрї. Ла пої дн тїмѣтрї веки, варвадїї кѣ талант ераѣ невоїдї маї твълт а пѣрта дн твълп слата дѣкѣт пѣна, тотѣшї Домнїї авеаѣ зн пѣвлїк фолкцїонар денѣшїт Брїка р днсерчїнат а днрецїистра фаптеле ши дїскѣрсѣріле Домнїлор ши а алтор варвадїї днсемпадїї, дн каре апої історїографїї аѣ кѣлес ши аѣ компѣс Анѣскрїселе, че дн тїмѣла де фадѣ прїн днгрїжіреа Д. Колонел М. Когѣлнїчанѣ с'аѣ пѣвлїкат.

Ачесте Анѣскрїсе, тѣрцїїте дн а лор дескрїере, чер а фї комплетате прїн амплзпцїтї че се афлѣ рѣспѣндїте дн дншїїнте дресѣрї, хрїсоаве, кѣрдїї ши алте докѣменте а Домнїлор, каре дн епочеле десорганїсате ши дн оказїа деселор ресвелѣрї, прѣзї ши емігранцїї, парте с'аѣ еспѣртат дн дѣрї стрїне, парте с'аѣ пердѣт, еар зн зн пѣтѣр де ачел авѣт пѣвлїк, аѣ днкѣпѣт дн твълїле партїкѣларїлор.

О тїкѣ пордїе де ачесте, дела органисареа архївеї Статѣлїї, дѣпѣ статѣріле сале, с'аѣ адзнат; дар гѣвернѣя ар фаче зн лзкрѣ вреднїк де кѣпѣштїнда пѣвлїкѣ, деакѣ ар консфїндї днтрѣ ачеаста мїжлоачеле спре а адзна докѣментеле Молдовеї, че се афлѣ депѣсѣ дн вївлїотечеле статѣрілор днвечїпате. Архїва Ромѣнеаскѣ, Дачїа лїтерарѣ ши ла Вѣхрештї магасїнѣя історїк аѣ фост кѣлес дн а лор фолї періодїче есемене докѣменте, ши Д. спат. N. Істратї, дн кѣрс днделѣшнгар, аѣ фост алїментат Фоаеї де Трансїлванїеа кѣ докѣменте фоарте їнтересанте. Акѣта днсѣ, Д. комїсѣя Теодор Кордѣскѣ аѣ днтрепрїнс дн спедїал а черчета ши а адзна фелїзрїте докѣменте пѣвлїче веки ши позе, ши прїн аста аѣ ренпѣадат ла пої трївѣналѣя історїк дн Хїна, арѣнкѣнд пълп акѣт дн доѣ томѣрї о колекдїе де тот фелїѣ де докѣменте їнтересанте, рѣшїнд дѣпѣ ачееа дн сарчїна знїї історїограф Ромѣн, а кѣлеце дателе ши евенїментеле спре але дншїра дн зн корнї де історїе нацїоналѣ. Кѣпѣскѣт есте кѣ прекут ла анѣсенї ера маї пашїте лїтѣва латїнѣ, лїтѣвѣ дїпломатїкѣ ши а бесерїчѣї, де асемене аѣ фост ла поїфачеа славонѣ, днкѣт твълте докѣментѣ веки се гѣсеек скрїсе дн ачел лїтѣвѣ. Дн ачестѣ се днцѣлеце кѣ славонѣя, славонїза кеар ши пѣтеле пропрїї але Ромѣнїлор, еар традицїторѣя ачелор акте, че [се паре а фї фост деасемене славонан, ле аѣ пѣстрат кѣ асемене

*) Брїкѣ. Де ла Latin Origо, днчелѣтѣя; саї де ла Славонѣя Брїк, Хотѣрїре.

Фінале, джкѣт дн ачесте акте ам възят дензмірї
Ромъне кѣ Фінале славе. Де есетпль: дн хрїсовъла
лѣї Александрѣ чел вѣн дн 1428, Ромънѣл Църѣ
Фрате, есте зїс Фратоскі. — Алтѣл Цвѣтатевїч-
Іван, Деспо — Дорохопскї пчл. Ачесте джсѣ пѣ
джпѣцїнеазѣ мерїтѣл сїргвїторѣлѣї шї неовосїтѣ-
лѣї колектор D. T. Кодрескѣ, кареле прїп асѣ дн-
трепрїндере літерарѣ шѣртѣрїсеште ресѣлтатѣл а-
шѣзѣштѣнтѣлѣї де джвѣцѣтѣрѣ, знде кѣ штїпцѣ
аѣ сорвїт прїнчїпїл шї гвсѣтл а о аплїка дн фо-
лосѣл Патрїей. (Газ. de Молд.)

ФИЛОМИЛА ШИ РЪСЪРА. *)

Ла Длаа Ал. N. . . .

О Прївегетоаре п'о поапте сенїнѣ,
Днтр'ѣн крѣпг кѣпта;
Іарѣ о Рѣсѣрѣ, лѣпгѣ о тѣлпнѣ,
Ла еа аскѣлта.

Орї шї каре лїтѣвѣ поетѣ 'пделлеце:
Асфел а воїг-о а Натрѣї леѣе.
Дечї, днтре Рѣсѣрѣ шї Прївегетоаре
Се 'пчелѣ ворвїреа ачае зрѣтѣгоаре:

Ф і л.

О атороасѣ флоаре,
Іа спѣнѣ'тї, де че оаре,
Де че кѣт днпонтѣазѣ
Дн аер с' есалеазѣ
Профѣтѣл тѣѣ череск?

Р ѣ с.

О варде ал Пѣстїей,
Тѣ, фїѣ ал Армонїей,
Іа, спѣнѣтї, де че оаре
Рѣсѣн' а та кѣлгаре
Кѣнд змѣреле сосеск?

Ф і л.

Кѣчї Ліра теа кѣратѣ **)
Де тїне їнспїратѣ,
Дн пондїле сенїне
Ревїврѣ пентрѣ тїне:
Тѣ ентї сѣфлѣтѣл теѣ!

Р ѣ с.

Кѣлгареа та дївїнѣ
Дн їнїма 'тї вердїнѣ
Реварѣсѣ фѣрїчїре;
Іар еѣ, дрепт рѣсплѣтїре,
Есалеѣ профѣтѣл теѣ!
Дар спѣне 'тї, де че оаре,
Дѣлче Прївегетоаре,
Дн пондїле де тоампѣ
А та Лїрѣ днгоампѣ
Ал лажрѣшїлор їмн?

Ф і л.

Кѣнд възѣ фрѣзїза пѣлїтѣ,
Шї флоареа вестежїтѣ,
Дѣререа, ваї! їнспїрѣ
А теа вердїнѣ Лїрѣ;
Шї пѣлг, ваї! шї сѣспїн!

Р ѣ с.

Шї еѣ, шї еѣ, ка тїне,
Кѣнд въз їарпа кѣ вїне,
А теа фрѣпте весталѣ
Профѣт пѣ маї есалеѣ;
Шї сїмдѣ кѣ тѣ фѣрѣпеск.

Ф і л.

О драгѣ сорїоарѣ,
Вреї-тѣ сѣ зпїм дарѣ
Кѣлгареа теа чеа дѣлче
Кѣ ла тѣѣ профѣт маї дѣлче?
Кѣ тїне сѣ трїеск!

Р ѣ с.

О! фїей а поастрѣ соарте
Днїтѣ пѣл' ла тоарте!
Солїа-не череаскѣ
Дѣререа дндѣлчеаскѣ
Ла вїетѣл тѣрїтор!

Ф і л.

Сѣ днгоампѣт, Рѣсѣрѣ,
Дн їмн л'ачеа Натрѣ
А кѣрїї ледї вестеск
Їмперїл череск:
О тѣрѣт шї'ѣн пѣстор...

1850. С. . . .

*) Лічї Фїломїла е емлѣема Мѣсїней, шї Рѣсѣра сїмбѣлѣ
поссеїей лїрїче.

**) Вердїнѣ непростїзатѣ. . . .

Дндрѣптарѣ: Дн Нрѣлѣ трѣкѣлѣ, чада 119, колѣна дн
дрѣпта, серїа 46, чїтеште Телеграфїкѣлѣ Кореспондїанте, де пѣ пчл.